

**STUDIU DE FUNDAMENTARE PENTRU DEFINIREA, INSTITUIREA ȘI
DELIMITAREA ZONELOR PROTEJATE CARE CUPRIND PATRIMONIU
ARHEOLOGIC PENTRU LOCALITATEA RĂCĂȘDIA,
COMUNA RĂCĂȘDIA, JUDEȚUL CARAȘ-SEVERIN**

PERIMETRUL “RĂCĂȘDIA - P.U.G.”

-memoriu general-

**STUDIU DE FUNDAMENTARE PENTRU DEFINIREA, INSTITUIREA ȘI
DELIMITAREA ZONELOR PROTEJATE CARE CUPRIND PATRIMONIU
ARHEOLOGIC PENTRU LOCALITATEA RĂCĂȘDIA, COM. RĂCĂȘDIA,
JUDEȚUL CARAȘ-SEVERIN**

-PERIMETRUL "RĂCĂȘDIA – P.U.G."-

-MEMORIU GENERAL-

Timișoara
2015

CUPRINS

Lista semnăturilor	2
Date generale	3
Cap. I. Introducere	4
I.1 Obiectivele studiului	4
I.2 Baza legislativă	4
Cap. II. Cadrul natural	5
II.1. Amplasare	5
II.2. Scurtă descriere geografică a zonei	8
Cap. III. Analiza hărților istorice ale zonei	10
Cap. IV. Istoricul cercetării	14
Cap. V. Metodologia cercetării de teren	17
Cap. VI. Zonele protejate care cuprind patrimoniu arheologic	18
VI.1. Considerații generale	18
VI.2. Zonele protejate care cuprind patrimoniu arheologic (Siturile/Obiectivele arheologice)	19
Cap. VII. Considerații finale	21
Cap. VIII. Propuneri	23
VIII.1. Propuneri pentru Regulamentul Local de Urbanism	23
VIII.2. Propuneri pentru modificarea Repertoriului Arheologic Național	25
Cap. IX. Sursele de documentare	26
Anexa 1. Tabel cu inventarele de coordonate Stereo 70 ce delimitează perimetrul cu potențial arheologic	27

LISTA SEMNĂTURILOR

COORDONATOR DE PROIECT: Lect. univ. dr. Dorel MICLE (arheolog expert)

A handwritten signature in blue ink, appearing to be 'D. Micle', written in a cursive style.

DOCUMENTARE ȘI ELABORARE: Cristian FLOCA (arheolog debutant)

A handwritten signature in blue ink, appearing to be 'C. Floca', written in a cursive style.

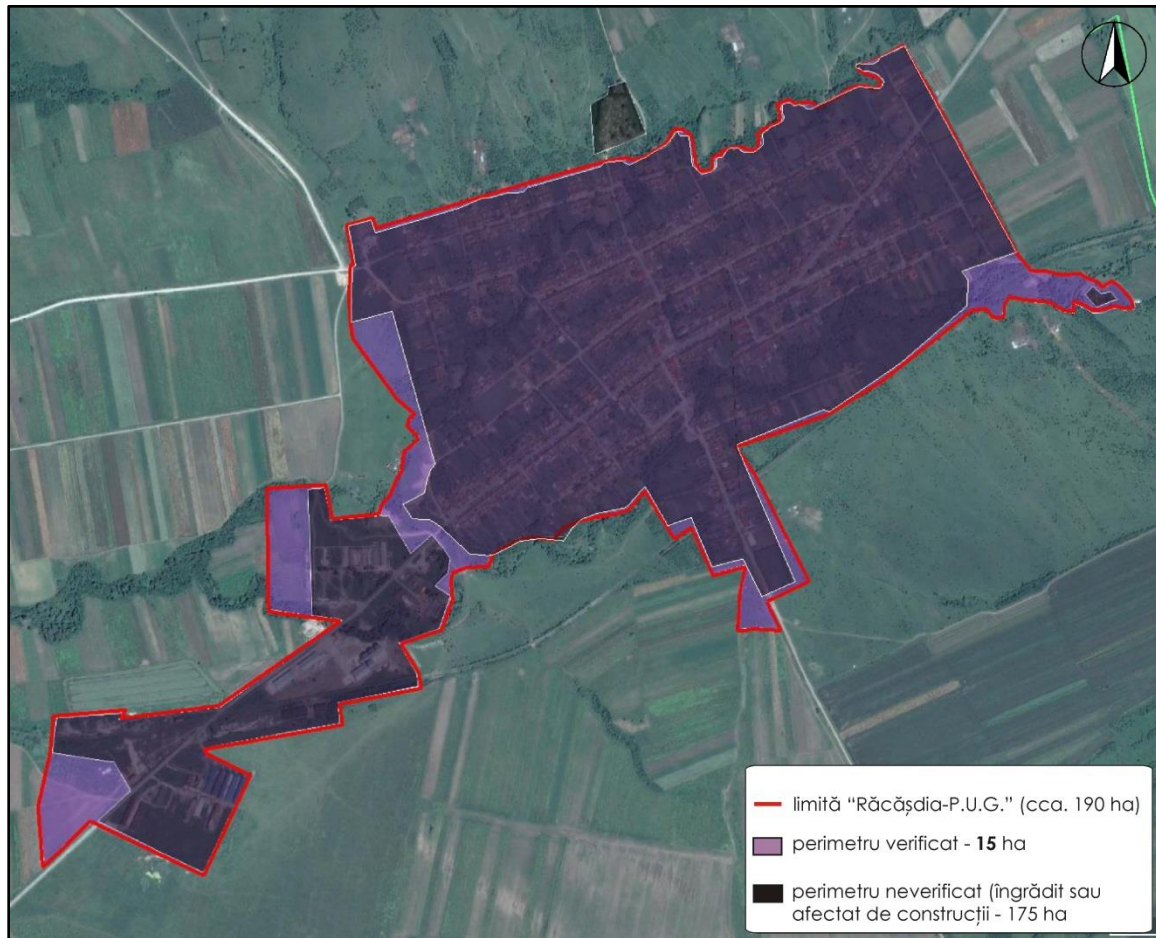
DATE GENERALE:

1. Beneficiar: PRIMĂRIA COMUNEI RĂCĂȘDIA, JUD. CARAȘ-SEVERIN

2. Executant cercetare și elaborare memorii: UNIVERSITATEA DE VEST DIN TIMIȘOARA ȘI ASOCIAȚIA ARHEOVEST TIMIȘOARA

3. Proiectant general: S.C. ICEBERG S.R.L. Timișoara

4. Zonele supuse cercetării arheologice:

5. Perioada desfășurării investigațiilor: decembrie 2015

6. Coordonator proiect: arhg. expert dr. Dorel Micle

7. Echipă cercetare: arhg. Cristian Floca, Constantin Boia

8. Echipă procesare și redactare: arhg. Cristian Floca, Constantin Boia, arhg. Alexandru Hegyi

CAP.I. INTRODUCERE

I.1. Obiectivele studiului

Studiul de față reprezintă fundamentarea istorică a delimitării siturilor arheologice și a zonelor de protecție ale acestora, pentru documentația de urbanism: Plan Urbanistic General Comuna Răcășdia, localitatea Răcășdia (jud. Caraș-Severin).

Obiectivul general este identificarea, descrierea, instituirea și delimitarea zonelor cu patrimoniu arheologic și a zonelor de protecție a acestora.

Un alt scop îl reprezintă stabilirea unor reglementări integrate prin grade de protecție, restricții și permisivități de intervenție, incluse în Regulamentul Local de Urbanism, prin care să se asigure:

a. Păstrarea cadrului natural sau construit a siturilor arheologice prin diminuarea sau înlăturarea factorilor de agresiune și prin autorizarea executării lucrărilor de construire și orice alte intervenții care afectează solul și subsolul, situl sau zonele lor de protecție, numai pe baza avizului Ministerului Culturii sau, după caz, al serviciilor sale deconcentrate, conform prevederilor legale;

b. Păstrarea sau salvarea și punerea în valoare a potențialului cultural al siturilor arheologice, prin instituirea obligatorie de cercetări arheologice preventive sau, după caz, supraveghere arheologică, pentru orice lucrare care afectează solul în aceste zone, anterior începerii lucrărilor de construire, indiferent dacă se execută în intravilanul sau extravilanul localităților și indiferent de forma de proprietate a terenului.

Necesitatea celor de mai sus rezidă din situația existentă, deoarece PUG-ul la care facem referire, nu a avut la bază un studiu de fundamentare pentru patrimoniul arheologic și nu a beneficiat decât într-o mică măsură de atenția cercetării arheologice până acum, motiv pentru care identificarea, delimitarea și protejarea acestuia prin reguli specifice, nu s-a realizat.

I.2. Baza legislativă

- » Legea nr. 50/1991 republicată *privind autorizarea lucrărilor de construcții*, cu modificările și completările ulterioare
- » Ordinul MLPAT nr.13N/ 1999 *ghid privind metodologia de elaborare și conținutul cadru al planului urbanistic general*
- » Hotărârea Guvernului nr. 525/1996 *pentru aprobarea Regulamentului general de urbanism OMLPAT nr. 21N/2000, Ghid privind elaborarea și aprobarea Regulamentelor locale de urbanism*
- » Legea nr. 5/2000 *privind aprobarea Planului de Amenajare a Teritoriului Național – secțiunea a III-a – zone protejate*
- » Legea 350/2001 *privind amenajarea teritoriului și urbanismul* cu modificările și completările ulterioare
- » Ordonanța Guvernului nr. 43/2000 republicată *privind protecția patrimoniului arheologic și declararea unor situri arheologice ca zone de interes național* cu modificările și completările ulterioare
- » Dispoziția Ministerului Culturii și Cultelor nr. 4300-VN/03.11.2005 *privind unele măsuri pentru îmbunătățirea activității în domeniul avizării* completată cu Dispoziția Ministerului Culturii și Cultelor nr. 5596-VN/01.08.2007
- » Legea nr. 215/2001 republicată *privind administrația publică locală*, cu modificările și completările ulterioare

CAP.II. CADRUL NATURAL

II.1. Amplasare

Localitatea Răcășdia se află în partea vestică a județului Caraș-Severin, în apropierea de frontiera României cu Republica Serbia, aflându-se la circa 5 km SV față de orașul Oravița. Drumul principal care leagă localitatea de restul județului este drumul național DN57 (Oravița-Moldova Veche), care traversează vatra Răcășdiei de-a lungul acesteia. Calea ferată care odată lega Oravița de orașul Biserica Albă (Bela Crkva, Serbia) și care astăzi se oprește la Iam, mărginește vatra Răcășdiei pe latura ei sudică, beneficiind de stație și haltă aici.

Limitele teritorial-administrative ale comunei Răcășdia se învecinează la vest cu teritoriile comunelor Vrăniuț și Berliște, la sud cu cel al comunei Ciuchici, în partea de sud-est cu hotarul comunal Ciclova Română, iar în partea de nord și nord-est cu teritoriul orașului Oravița.

Vrăniuț-ul, singura localitate aparținătoare Răcășdiei, se află la 5 km vest față de comuna-mamă, fiind legată de aceasta prin șoseaua DJ 573 D.

Fig. 1. Hotarul comunal Răcășdia (marcat cu galben) cu indicarea perimetrului investigat "Răcășdia-P.U.G." (marcat cu roșu). Imagine satelitară prelucrată (sursă imagine: *Google Earth™*)

»Perimetrele de cercetare "Răcășdia-P.U.G"

Zonele vizate de evaluarea potențialului arheologic, aflate în prelungirea vechii vetre a localității Răcășdia sunt reunite în perimetrul general pe care îl vom denumi în întregul studiu "Răcășdia-P.U.G."

Perimetrul "Răcășdia-P.U.G." include zonele construite (vatra localității), dar și unele spații rămase neafectate de intervențiile umane din zonă din perioada modernă și contemporană, pe care echipa noastră le-a putut verifica non-invaziv. Suprafața acestei zone, optimă pentru evaluare, ocupă **15 ha**, din care cea mai mare parte se află în zona vestică, acolo unde dezvoltarea complexelor zootehnice și agrotehnice a luat s-a extins în ultimii ani.

»Imagini de suprafață din cadrul perimetrelor:

Fig. 2. „Răcășdia-PUG”, zona de SE, vedere de pe terasamentul căii ferate, zona pasajului
(coordonate GPS foto: 44°59'38.15"N; 21°38'10.63"E)

Fig. 3. „Răcășdia-PUG”, zona de S, vedere de lângă "drumul Ilidiei"
(coordonate GPS foto: 44°59'8.33"N; 21°37'38.31"E)

Fig. 4. „Răcășdia-PUG”, extremitatea vestică (coordonate GPS foto: 44°58'52.99"N; 21°36'9.04"E)

Fig. 5. „Răcășdia-PUG”, zona fostului "C.A.P." (coordonate GPS foto: 44°59'17.38"N; 21°36'41.89"E)

II.2. Scurtă descriere geografică a zonei

Geografic, zona cercetată de noi este amplasată într-o zonă de câmpie, unitatea **Câmpiei Carașului/Câmpia Oravița**¹, prelungire după unii geografi a *Depreiunii Oravița*. La nord și sud de vatra localității Răcășdia se întind ultimele coline piemontane a extremității vestice a **Dealurilor Oraviței**, vizibile spre est.

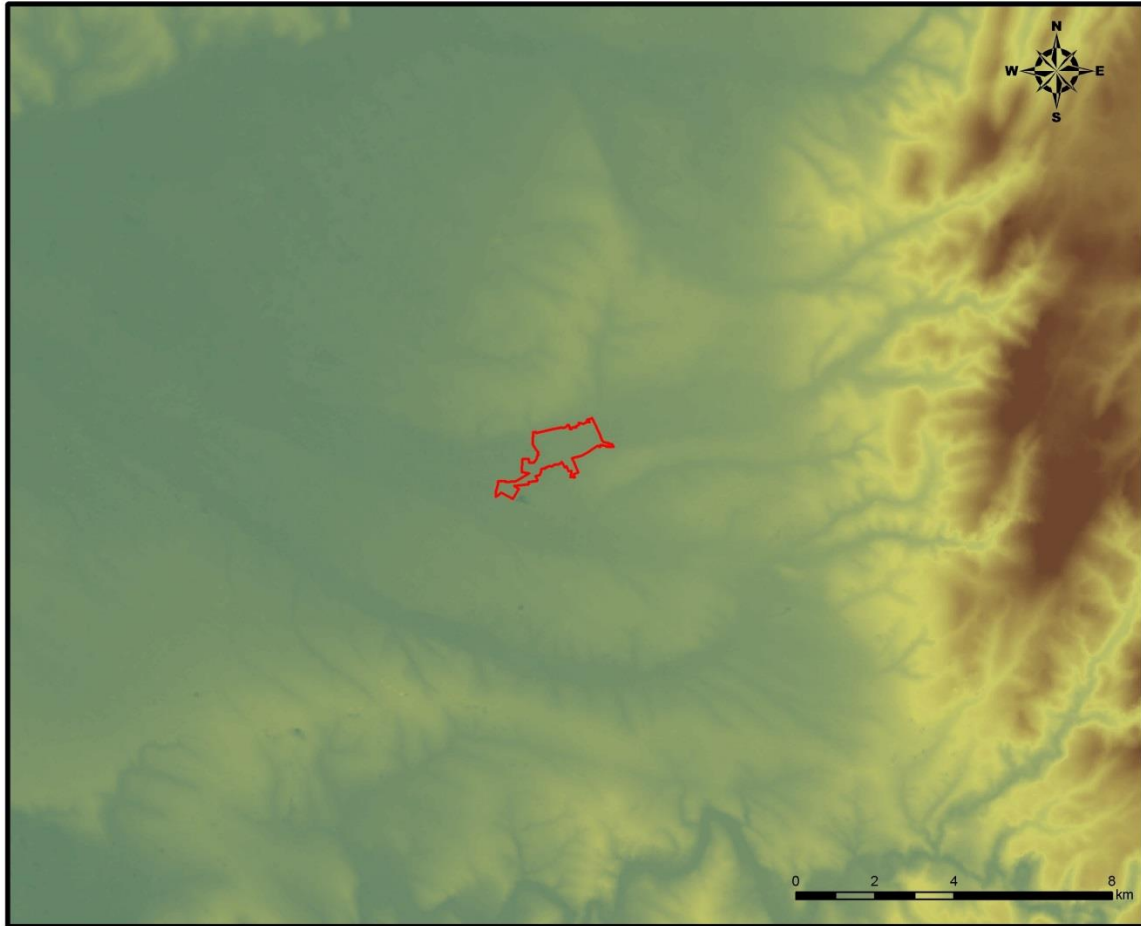

Fig. 6. Perimetrul "Răcășdia-P.U.G." suprapus peste Modelul Numeric al Terenului (MNT)

¹ G. Ianoș, I. Pușcă, M. Goian, *Solurile Banatului, II, Condiții naturale și fertilitate, Timișoara, 1997, p. 49-50.*

Fig. 7. Vedere de ansamblu surprinzând Răcășdia și amplasarea ei în teren. Vedere dinspre NE.
(coordonate GPS foto: 45° 0'14.43"N; 21°38'23.18"E)

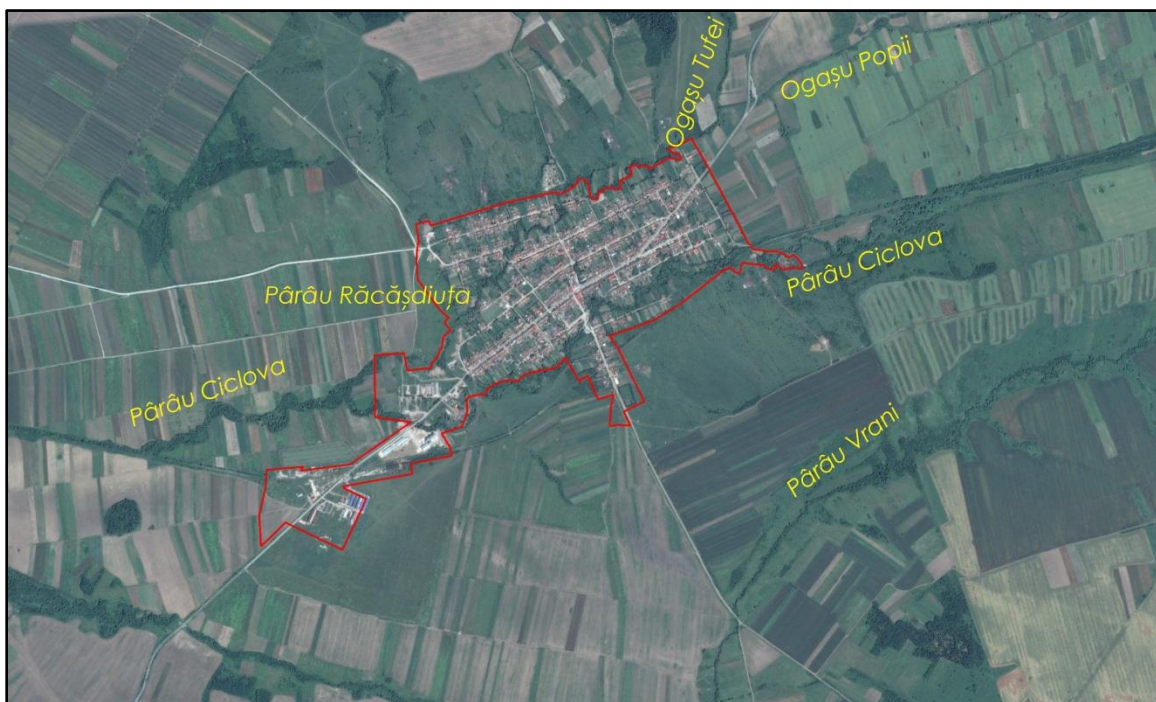

Fig. 8. Rețeaua hidrografică din zona localității Răcășdia. Imagine satelitară marcată
(sursă imagine: *Google Earth™*)

Hidrografia a jucat în zona localității un rol esențial în privința modelării terenului, chiar vatra Răcășdiei fiind străbătută de cursul a două pâraie. *Pârâul Ciclova* mărginește întreaga vatră a satului pe latura lui sudică, curgând pe direcția E-V, în timp ce afluentul acestuia, pâraul "*Răcășdiuța*" avându-și originea în dealurile de la nord de sat, mărginește vatra în această zonă, străbate satul în partea sa de nord-vest, vărsându-se mai apoi în *Ciclova* la vest de sat.

Perimetrele evaluate, aflate în preajma vetrei localității, se găsesc pe mici suprafețe plane sau segmente de terase fluviale, mărginite ori străbătute de cele două mici cursuri de apă din zonă, pâraul "*Răcășdiuța*", actualmente sec și pâraul *Ciclova*, activ, având un debit mult mai însemnat.

Fig. 9. Vedere din marginea vestică a localității către colțul de NE al vetrei satului (coordonate GPS foto: 44°59'22.38"N; 21°36'44.01"E)

În zona perimetrelor "Răcășdia-P.U.G." valorile altitudinale sunt cuprinse între 160 m, în sectorul estic al localității, coborând către vest, acolo unde ating valori cu puțin peste 130 m. Diferența dintre această zonă depresionară și arealul deluros de la nord de Răcășdia este și de 100 m (valorile maxime din zona *Pădurii Dumbrava* ating peste 230 m).

CAP.III. ANALIZA HĂRȚILOR ISTORICE ALE ZONEI

Analiza regresivă a hărților istorice furnizează un instrument de lucru indispensabil pentru orice cercetare arheologică de teren, oferind suportul pentru înțelegerea dinamicii mediului geografic sub impactul factorilor de mediu sau antropici de-a lungul vremii, în același timp permițând observarea diverselor aspecte antropice mai vechi, dispărute în perioada modernă sau contemporană (structuri, toponime etc.). În cazul de față am utilizat material cartografic de detaliu, plasat cronologic între 1769 și 1975. Nu au fost analizate în prezentul studiu acele hărți care nu au oferit un sprijin real în înțelegerea și reconstituirea elementelor naturale sau antropice din trecut din zona noastră de interes.

III.1. Prima ridicare topografică habsburgică [1769-1772]

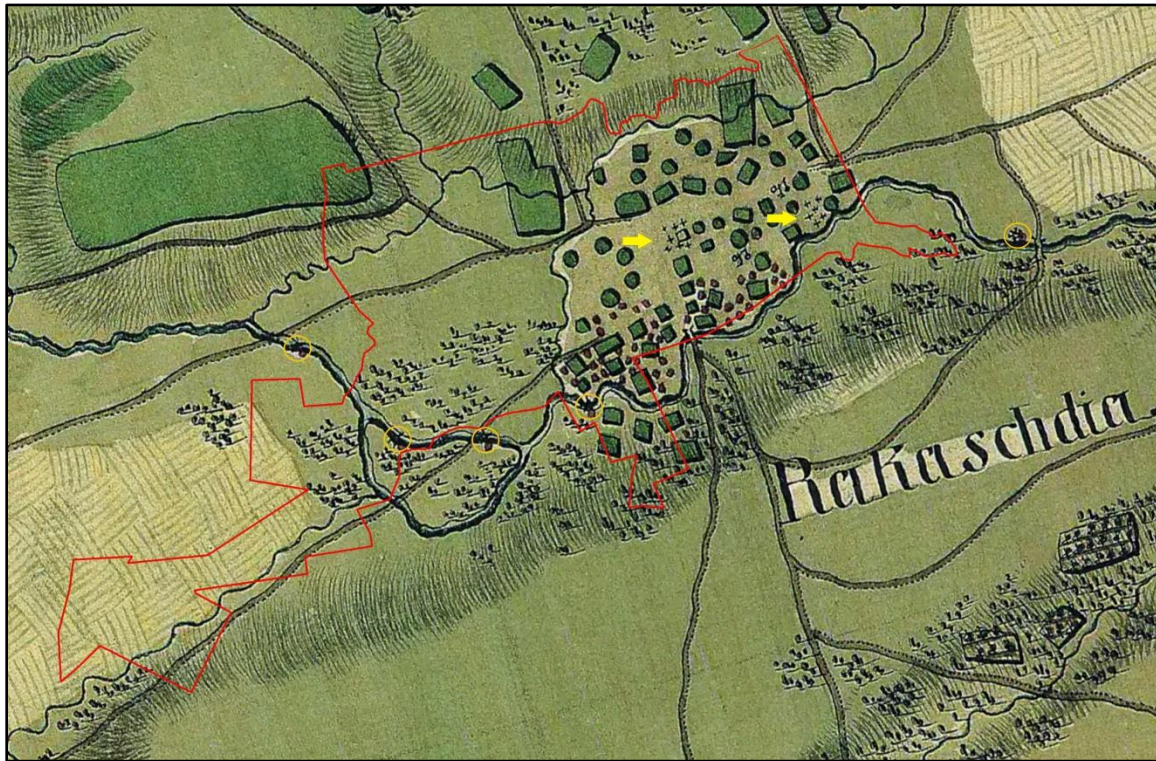

Fig. 10. Josephinische Landesaufnahme (Prima ridicare topografică habsburgică/ Ridicarea topografică iozefină – 1769-1772) cu marcarea perimetrului de cercetare "Răcășdia-P.U.G" (cu roșu) și alte aspecte de interes (cimitire-săgeți galbene; mori de apă-cercuri portocalii)

Arealul cercetat suprapus peste prima ridicare topografică unitară a Banatului, scara 1:28.800, (Fig.10) ne indică mai multe aspecte diferite față de realitățile actuale. Din punct de vedere geografic, se observă faptul că traiectul celor două cursuri de apă (*Ciclova* și *Răcășdiuța*) ce flanchează la N și S localitatea este relativ același cu cel din prezent.

Din punct de vedere antropic observăm diferențe majore față de realitățile actuale, cel mai important aspect fiind cel legat de vatra localității, numită la acea dată *Rakaschdia*, compusă dintr-un număr mic de case, sălașe sau grădini, dispuse neregulat, fără a exista trame stradale organizate. Atât în mijlocul vetrei satului cât și în partea estică a acestuia sunt dispuse două aglomerări de cruci, reprezentând cimitirele locale (Fig. 10-săgeți galbene). Existența vetrei localității în acest areal trebuie să fie căutată înainte de zorii epocii moderne, ea datând cel puțin din vremea dominației otomane în zonă (sec. XVI-XVIII)².

Un alt aspect interesant, care se va păstra și pe alte hărți istorice ulterioare, este legat de prezența morilor dispuse pe apă (mori de măcinat cereale, cu angrenajul pus în mișcare de debitul cursului de apă), marcate în general cu simbolul unei stele/roți dințate. Ridicarea topografică iozefină redă 4 astfel de mori, toate dispuse de-a lungul cursului pârâului *Ciclova* (Fig. 10-cercuri portocalii). Drumurile, dispuse în toate direcțiile, sunt de asemenea un element demn de luat în seamă. Se observă de pildă la vest de vatra localității, faptul că un drum traversează bucla creată de divagarea pârâului *Ciclova*, învecinat fiind într-o parte și alta de două mori de apă, toate aceste elemente putând fi puse în relație cu obiectivul arheologic reperat la suprafața solului în zonă (*Răcășdia - Obiectiv 13*).

² E. Páll, *Magyarország világi archontologiaja*, p. 111, unde Răcășdia este menționată în documentele otomane din anii 1554-1579.

III.2. A doua ridicare topografică habsburgică [1819- 1869]

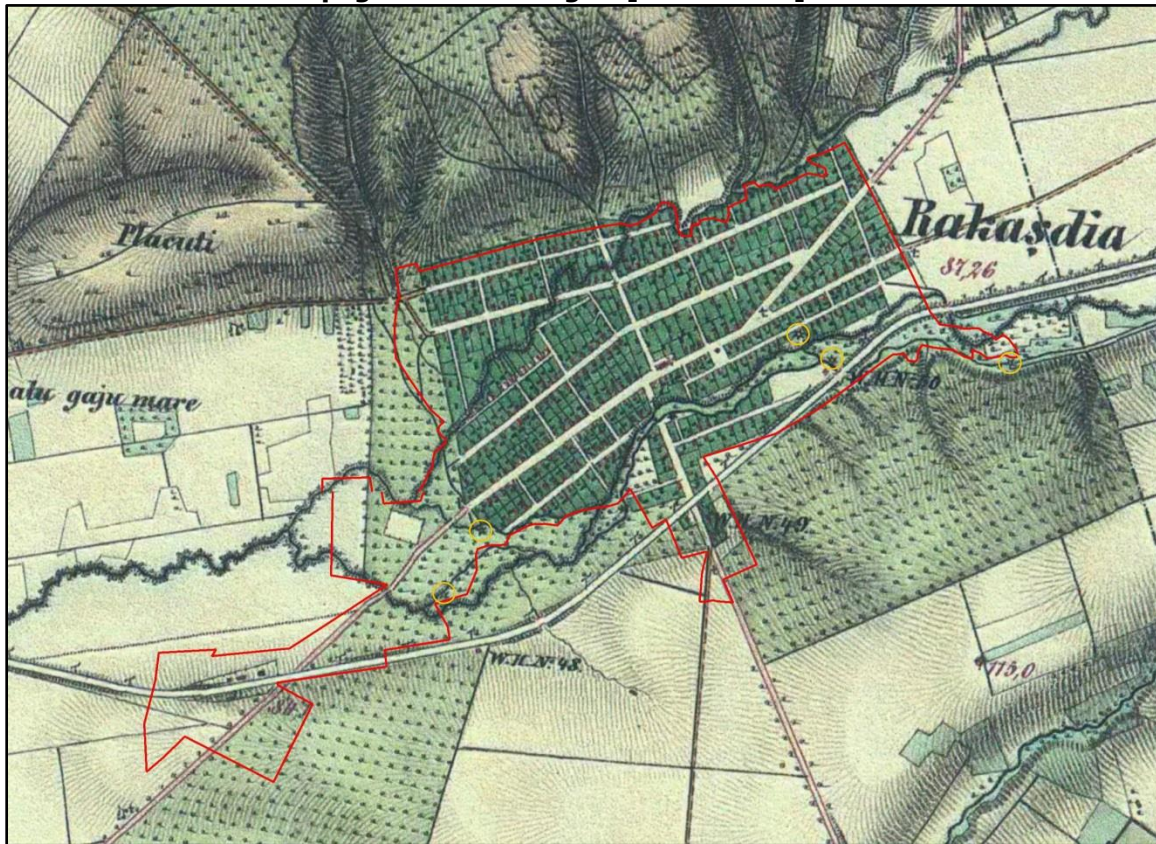

Fig. 11. Franziszeische Landesaufnahme (A doua ridicare topografică habsburgică / Ridicarea topografică franciscană – 1819-1869) cu marcarea perimetrului de cercetare "Răcășdia-P.U.G." (cu roșu).

Arealul cercetat suprapus peste a doua ridicare topografică habsburgică (*Franziszeische Landesaufnahme, 1819- 1869*), scara 1:28.800 (Fig.11) surprinde modificări majore față de secolul anterior, apropiindu-se mai mult de realitățile actuale. Se poate observa acum marea extindere pe care o suferă localitatea (*Răcășdia*), prin numărul de locuințe, dar mai ales sistematizarea acesteia, prin trame stradale dispuse în mod organizat, compact. Și această hartă surprinde existența morilor de apă, cu una în plus față de secolul anterior, dar dispuse aproape în totalitate în poziții diferite.

Unul dintre cele mai importante aspecte cu care vin în plus hărțile franciscane față de cele iozefine îl reprezintă toponimia și microtoponimia; chiar și cursurile mai mici de apă din zonă apărând acum denumite, așa cum este pârâul Ciclova, "Csiklover Bach", sau unul din izvoarele pârâului *Răcășdiuța*, "Ogasiu Popi", ambele păstrate ca denumire până astăzi.

III.3. Ridicarea topografică românească [1974-1975]

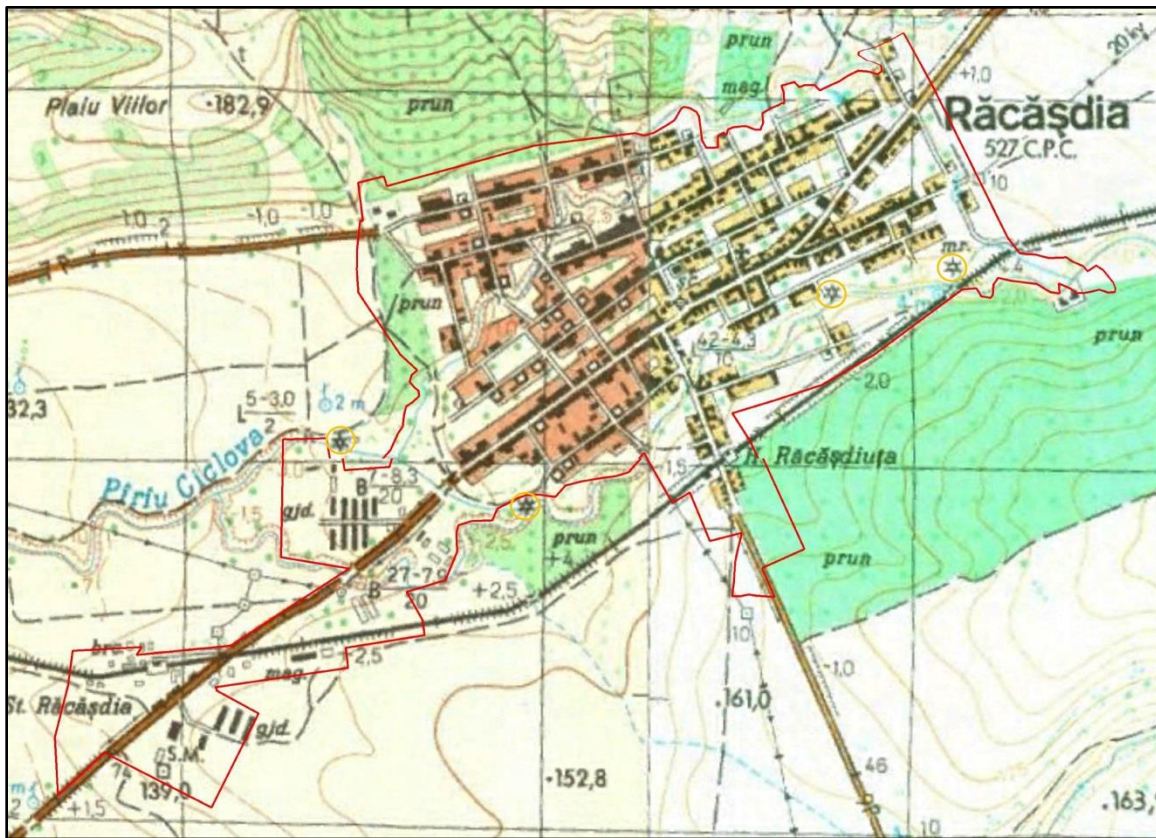

Fig. 12. Harta topografică 1:25000 cu marcarea perimetrului de cercetare "Răcășdia-P.U.G." (marcat cu roșu)

Harta topografică militară ediția 1975 (Fig. 12) surprinde aspecte foarte aproape de cele actuale. Se constată acum apariția unor mari construcții din perioada comunistă, precum complexele zootehnice de la V de localitate, dar și apariția căii ferate de la sud de sat. Apar acum pentru prima oară în hărțile analizate de noi curbe de nivel, observându-se foarte bine geomorfologia zonei, cu înălțarea terenului către N și SE. Toponimia zonei se extinde ca și marcarea, devenind românească. Și această ridicare topografică militară surprinde în teren prezența morilor de apă, în număr de 4 (Fig. 12-cercuri portocalii). Cele două mori marcate pe hartă în partea estică există și astăzi, fiind funcționale. Ele au fost verificate în teren pentru a se observa dacă păstrează încă vreo urmă din vechile structuri originale (în cazul în care ar fi existat mori exact în aceste puncte), însă nu a fost descoperită nicio urmă de materiale mai vechi de secolul XX (Fig. 13).

CAP. IV. ISTORICUL CERCETĂRII

Istoricul cercetărilor arheologice din hotarul localității Răcășdia este unul bogat, remarcându-se descoperirile întâmplătoare a unor tezaururi monetare romane, dar și cercetări de suprafață punctuale mai vechi, ori sistematice, aflate în plin proces de desfășurare.

O primă lucrare care amintește de mai multe descoperiri de interes arheologic este chiar monografia locală, scrisă de E. Novacoviciu în 1923, și care amintește pentru prima dată de punctele "Dumbrava", unde s-ar fi aflat "o piatră mare, tot cu inscripții romane" și "Lațova", acolo unde "s-au aflat cu plugurile țigle arse cu inscripții romane"³. Acest din urmă punct este localizat, la "vro 2 chmt, cătră Vest de comuna noastră...", locația exactă a punctului însă fiind imposibil de precizat, marja de eroare fiind prea mare. Tot aici învățătorul pensionat amintește și de descoperirile întâmplătoare ale unor localnici, cum ar fi Paul Simion, care la săparea podrumului, la numai jumătate de metru a descoperit "șcheletele a vr-o 30 inși [...] în poziție verticală", sugerând o groapă comună, fapt curios, dar pe care nu îl putem proba.

În anul 1963 tractoriștii gospodăriei agricole de stat descoperă un tezaur de circa 2000 de monede romane imperiale din bronz, informație ajunsă la urechile lui C. Daicoviciu. Primele informații publicate în acest sens le regăsim la B. Mitrea în 1964⁴, care amintește succint descoperirea. O serie de autori reiau analiza detaliată a monedelor⁵, însă nu și problema locației descoperirii. În repertoriul său, S.A. Luca face referire la punctul descoperirii, încadrându-l la microtoponimul *Dumbrava și Lațova*⁶. În primul rând cele două microtoponime se află în zone total diferite, iar punctul care astăzi se numește Lațova face parte din hotarul comunei Ciuchici, aflându-se la 2,5 km SV de aceasta, fapt care ar include descoperirea aici și nu la Răcășdia. Putem considera, astfel, că problema localizării acestei descoperiri nu este deloc limpede, iar cât privește parcursul ulterior al monedelor, cu atât mai puțin. Pe lângă problematica descoperire a tezaurului monetar, în hotarul comunal al Răcășdiei s-au mai efectuat de-a lungul vremii diverse descoperiri. D. Berciu publică două brățări de scoici "Spondylus", încadrate cu semnul întrebării culturii Vinča, fără a li se preciza locația⁷. Repertoriul movilelor de pământ din Banat publicat în 1987, datorat lui F. Medeleț și I. Bugilan menționează pentru localitatea Răcășdia un toponim cu conotație istorică, "Dealul Mormâniului"⁸, care însă nu a putut fi localizat.

În perioada anilor 1982-1985 D. Țeicu întreprinde mai multe periegeze sistematice în zona *Depresiunii Oravița*, în jurul mai multor localități printre care și Răcășdia. Sunt descoperite acum mai multe situri arheologice datate de autor în preistorie, secolele III-IV d.Hr. sau evul mediu. Rezultatele sunt publicate într-un articol din 1987⁹, punctele fiind marcate în cadrul unei hărți, ceea ce permite localizarea lor cu o oarecare precizie (punctele vor fi denumite în cadrul hărții noastre *Țeicu 1-3*). Nu includem aici acele puncte care sunt în afara hotarului comunal Răcășdia. Același cercetător publică în anul 2003¹⁰ un nou punct (*Țeicu 4*), de data aceasta localizat recent în cadrul intravilanului localității, materialele de aici fiind datate în epoca neolitică

³ E. Novacoviciu, *Monografia comunei Răcășdia, jud. Caraș-Severin, de la anul 1777-1922*, Oravița, 1923, pp. 6-7.

⁴ Mitrea, B., *Descoperiri recente și mai vechi de monede antice și bizantine din Republica Populară Română*, în *SCIV*, 15, (1964, 4), p. 578.

⁵ D. Protase, *Problema continuității în Dacia în lumina arheologiei și numismaticii*, 1966, p. 183; N. Gudea, *Tezaurul monetar de la Răcășdia*, în *AMN*, 12, 1975, pp.183-190; Idem, *Tezaurul monetar de la Răcășdia (II) din secolul IV e.n.*, în *AMN*, 18, 1981, pp. 483-490; A.D. Bălănescu, *Câteva considerații privind "tezaururile" monetare romane din sec. IV descoperite la Răcășdia (jud. Caraș-Severin)*, în *Tibiscum*, 10, 2000, pp. 129-148.

⁶ S.A. Luca, *Descoperiri arheologice din Banatul românesc. Repertoriu*, Sibiu, 2006, p. 209.

⁷ D. Berciu, *Catalogul muzeului arheologic din Turnu-Severin*, în *Materiale*, 1, 1953, p. 638.

⁸ Medeleț, F.; Bugilan, I., *Contribuții la problema și la repertoriul movilelor de pământ din Banat*, în *Banatica*, 9, 1987, p. 159.

⁹ D. Țeicu, *Cercetări arheologice în Depresiunea Oravița*, în *Banatica*, 9, 1987, pp. 317-345.

¹⁰ Idem, *Contribuții la repertoriul arheologic al Banatului montan*, în *Banatica*, 16, 2003, p. 362, 364.

și medievală (sec. XIV). Alte 3 puncte cu descoperiri datate în secolele III-IV d.Hr. sunt amintite de S.A. Luca, fiind localizate după microtoponimele "Dumbrava", "Rovină" și "Lațova", însă fără mai multe detalii¹¹. Aceste 3 puncte, alături de primele 4 puncte descoperite de D. Țicu amintite mai sus sunt incluse în Repertoriul Arheologic Național, la localitatea Răcășdia.

Anul 2013 reprezintă pentru cercetările arheologice de la Răcășdia o bornă importantă. Originar de aici, Constantin Boia demarează un amplu proiect de perieghizare sistematică a întregului hotar al localității, în vederea elaborării lucrării de disertație¹². Deși verificările e teren nu s-au încheiat, fiind încă în desfășurare, până acum au fost descoperite 22 de obiective arheologice inedite (indicativele primite de puncte au început cu *Răcășdia 1*-continuare), datând din preistorie și până în evul mediu târziu. În cadrul acestei cercetări este identificat și situl numit **Răcășdia 13**, reverificat în momentul evaluării, singura zonă cu descoperiri de materiale arheologice din cadrul perimetrului „Răcășdia-P.U.G.". O scurtă statistică a tuturor obiectivelor arheologice cunoscute până în prezent în hotarul comunei Răcășdia, care au conținut date spațiale, o redăm în tabelul de mai jos:

Nr.	Indicativ	Punct/Coord. Stereo 70	Tip	S. (ha)	Datare
1	Țicu 1	Răcășdia-centru	Așezare deschisă și necropolă	-	Perioada medievală (sec. XII-XIV)
2	Țicu 2	Răscruce drumuri Ilidia-Macoviște	așezare deschisă	-	Preistorie (perioadă nedefinită); Perioada secolelor III-IV d.Hr.;
3	Țicu 3	<i>Dealul Obana</i> , Sud	așezare deschisă	-	Perioada secolelor III-IV d.Hr.; Perioada medievală (sec. XIII)
4	Țicu 4	Răcășdia - Vest	așezare deschisă	-	Epoca neolitică, Perioada medievală (sec. XIV)
5	Răcășdia 1	N-393534.263 E-232790.141	așezare deschisă multistratificată	2.8	Perioada secolelor II-IV d.Hr.; Prima epocă a fierului; Epoca medievală (perioadă nedefinită)
6	Răcășdia 2	N-393137.957 E-232266.108	așezare deschisă multistratificată	0.4	Prima epocă a fierului; Epoca medieval-timpurie (sec. XI-XII)
7	Răcășdia 3	N-393222.190 E-232904.167	așezare deschisă multistratificată	4.7	Preistorie (perioadă nedefinită); Prima epocă a fierului; Perioada secolelor II-IV d. Hr.; Epoca medievală timpurie (sec. VII-IX)
8	Răcășdia 4	N-393663.553 E-231241.162	așezare deschisă multistratificată	30	Perioada secolelor II-IV d. Hr.; Perioada medievală (sec. XVII-XIX)
9	Răcășdia 5	N-393302.222 E-231191.157	așezare deschisă multistratificată	0.3	Perioada secolelor II-IV d. Hr.; Perioada medievală (sec. XVIII-XX)
10	Răcășdia 6	N-393283.763 E-230484.590	așezare deschisă multistratificată	4.2	Preistorie (epoca bronzului?); Prima epocă a fierului (cultura Basarabi?); Perioada secolelor II-IV d. Hr.;
11	Răcășdia 7	N-391178.862 E-235041.579	așezare deschisă multistratificată	0.3	Epoca medievală (sec. VIII-X)

¹¹ S.A. Luca, *op. cit.*, p. 208.

¹² C. Boia este în prezent cursand al Masteratului de Arheologie și Mediu în Contextul Dezvoltării Durabile, Universitatea de Vest Timișoara (coordonator lucrare: Lect. univ. dr. Dorel Micle).

12	Răcășdia 8	N-393499.837 E-230048.800	așezare deschisă multistratificată	6	Preistorie (perioadă nedefinită) Perioada secolelor II-IV d. Hr.
13	Răcășdia 9	N-393541.164 E-230463.975	așezare deschisă multistratificată	0.5	Preistorie (perioadă nedefinită); Epoca medievală (sec. XV-XVI)
14	Răcășdia 10	N-391090.874 E-234736.900	așezare deschisă multistratificată	3	Epoca medievală (sec. XI-XIII; sec. XVII-XVIII).
15	Răcășdia 11	N-393870.987 E-230528.031	așezare deschisă	2	Perioada secolelor II-IV d. Hr.
16	Răcășdia 12	N-391087.301 E-233204.327	așezare deschisă	0.7	Epoca medievală (sec. XII-XIV; sec. XIV-XV).
17	Răcășdia 13	N-393223.189 E-232903.766	așezare deschisă multistratificată	1	Preistorie (perioadă nedefinită); Epoca medievală (sec. XII-XIII).
18	Răcășdia 14	N-392910.180 E- 232288.051	așezare deschisă	0.4	Epoca medievală (sec. XII-XIII).
19	Răcășdia 15	N-392951.136 E-230682.297	așezare deschisă	2.2	Epoca medievală (sec. XI-XIII)
20	Răcășdia 16	N-393212.941 E- 230282.642.	așezare deschisă multistratificată	0.3	Preistorie (perioadă nedefinită); Perioada secolelor II-IV d. Hr.; Epoca medieval (sec. VII-IX).
21	Răcășdia 17	N-392619.149 E-230799.772	așezare deschisă multistratificată	3.5	Perioada secolelor II-IV d. Hr.; Epoca medieval (sec. XIII-XIV).
22	Răcășdia 18	N-392689.814 E-231165.792	așezare deschisă	2	Epoca medievală (sec. XVI-XVII)
23	Răcășdia 19	N-393017.103 E-229859.968	așezare deschisă multistratificată	13	Prima epocă a fierului; Perioada secolelor II-IV d. Hr.; Epoca medievală (sec. XIII-XIV)
24	Răcășdia 23	N-395217.635; 232250.864	așezare deschisă multistratificată	0.25	Epoca medievală (sec. XV-XVII)
25	Răcășdia 24	N-392420.538 E-235375.851	așezare deschisă	0.1	Preistorie (perioada nedefinită); Epoca medieval (sec. XIV-XVI)
26	Răcășdia 26	N- 393015.436 E- 235058.818	așezare deschisă multistratificată	0,4	Epoca medievală (sec. XV-XVII).

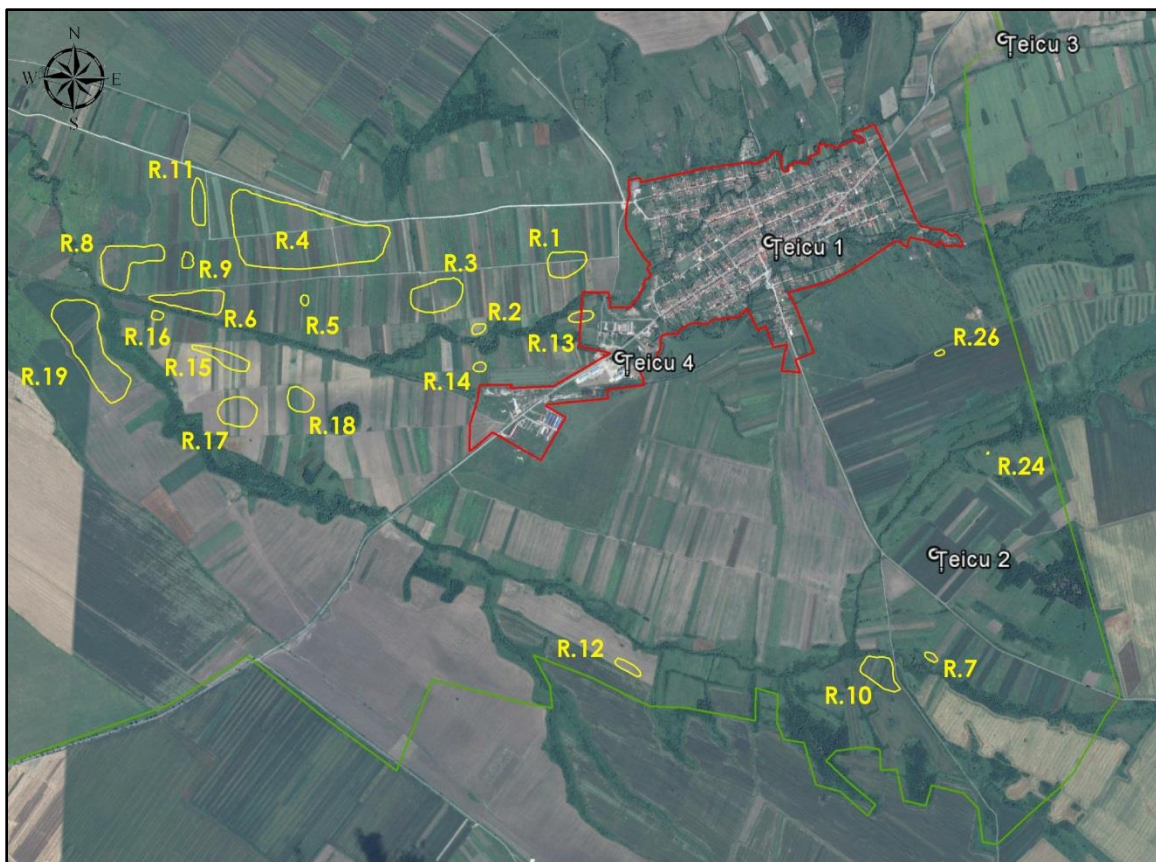

Fig. 15. Hotar comunal Răcășdia, parte de SE (marcat cu verde) și perimetrul Răcășdia-PUG (marcat cu roșu) – obiectivele arheologice cunoscute înainte de evaluarea de teren (delimitate cu galben). Imagine satelitară marcată (sursă imagine: *Google Earth™*)

Bogatul istoric al cercetărilor arheologice din zona Răcășdia înfățișază imaginea unui areal foarte intens locuit de-a lungul mai multor epoci istorice, dar cu precădere în Perioada secolelor II-IV d.Hr. și în Evul Mediu.

CAP.V. METODOLOGIA CERCETĂRII DE TEREN

Investigarea terenului, cea mai importantă etapă din întregul proces al cercetării arheologice de suprafață (periegheză), se bazează pe verificarea vizuală a spațiului vizat cu scopul de a îndeplini obiective precum:

- identificarea siturilor arheologice;
- delimitarea suprafeței descoperirilor arheologice;
- relaționarea descoperirilor (între ele și în raport cu mediul geografic);
- observarea și descrierea peisajului geografic.

Verificarea propriu-zisă a suprafeței a constat în parcurgerea pedestră a întregului areal vizat la care a existat acces (neîngrădit), acesta fiind analizat vizual cu atenție.

» Documentarea informațiilor din teren s-a efectuat prin 3 mijloace:

1-jurnalul de teren: pentru observațiile scriptice referitoare la aspectul terenului și al descoperirilor.

2-tableta cu GPS: pentru înregistrarea prin coordonate geografice (Lat/Long) a punctelor de interes și pentru organizarea spațială a deplasării în teren.

3-aparatul foto: pentru înregistrarea fotografică a tuturor aspectelor de interes din teren (poziția obiectivelor arheologice, aspectele naturale și antropice moderne etc.).

Fig. 16. Răcășdia "Stația de epurare" – zonă terasată/excavată recent în colțul de SE al localității. Imagine din timpul verificărilor de teren (coordonate GPS foto: 44°59'37.42"N; 21°38'10.06"E)

În cadrul suprafețelor nelucrate agricol niciodată s-a speculat orice urmă de vizibilitate, așa cum sunt zonele excavate recent (Fig. 16) sau mușuroaiele de cârțiță.

CAP.VI. ZONELE PROTEJATE CARE CUPRIND PATRIMONIUL ARHEOLOGIC

VI.1. Considerații generale

Conform O.G. 43/2000 republicată *privind protecția patrimoniului arheologic și declararea unor situri arheologice ca zone de interes național* cu modificările și completările ulterioare, **patrimoniul arheologic** este definit astfel: *patrimoniul arheologic reprezintă ansamblul bunurilor arheologice care este format din:*

- 1. siturile arheologice înscrise în Repertoriul arheologic național, cu excepția celor distruse ori dispărute, și siturile clasate în Lista monumentelor istorice, situate suprateran, subteran sau subacvatic, ce cuprind vestigii arheologice: așezări, necropole, structuri, construcții, grupuri de clădiri, precum și terenurile cu potențial arheologic reperat, definite conform legii;*
- 2. bunurile mobile, obiectele sau urmele manifestărilor umane, împreună cu terenul în care acestea au fost descoperite.*

Zonele de protecție ale monumentelor istorice și siturilor arheologice sunt spații înconjurătoare substanței (parcele) care trebuie protejată, ce joacă rol de tampon între receptor și o potențială sursă de agresiune.

Zonele de protecție sunt constituite din suprafața de teren în care acțiunea factorilor naturali și antropici poate avea impact negativ direct asupra acestora, cu următoarele efecte:

- distrugerea bunurilor construite ce constituie elementul cu valoare de patrimoniu
- poluarea mediului cu efecte asupra monumentului/sitului
- degradarea peisajului înconjurător
- împiedicarea percepției vizuale a calității monumentului/sitului.

VI.2. Zonele protejate care cuprind patrimoniu arheologic (Siturile/Obiectivele arheologice):

1. Răcășdia 13

Statut administrativ: obiectivul arheologic a fost descoperit în urma cercetărilor perieghetice sistematice de teren de către Boia Constantin, în data de 14.03.2014.

Punct/Toponim: Complex zootehnic Vest

Coordonate Stereo 70 (punct central): 393222.190 N; 232904.167 E

Tip sit: așezare deschisă

Suprafață estimată: 0,8 ha

Descriere geografică: suprafața sitului este încadrată unei zone de interfluviu, aflându-se chiar la confluența dintre pârâul *Ciclova* (la sud) și afluentul acestuia, pârâul *Răcășdiuța* (la nord), cele două cursuri de apă mărginind mica terasă pe care este amplasat situl, atât la Nord, cât și la Vest și la Sud.

Material arheologic: [fragmente ceramice tipice: 17;fragmente ceramice atipice: 30; zgură fier: 4].

Încadrare cronologică: Preistorie (epocă neprecizabilă); Epocă medievală (sec. XII-XIII)

Referințe bibliografice sit: -

Observații: zona sitului se află în proximitatea unui mare complex zootehnic construit aici în secolul XX. La suprafața solului se regăsesc numeroase materiale de construcție contemporane care indică existența în trecut a unor posibile anexe/sălașe chiar pe suprafața ocupată de sit. Considerăm că existe șanse mari ca obiectivul arheologic să fi fost afectat, un indiciu fiind și cantitatea redusă de materiale arheologice descoperite la suprafața solului.

Imagine localizare:

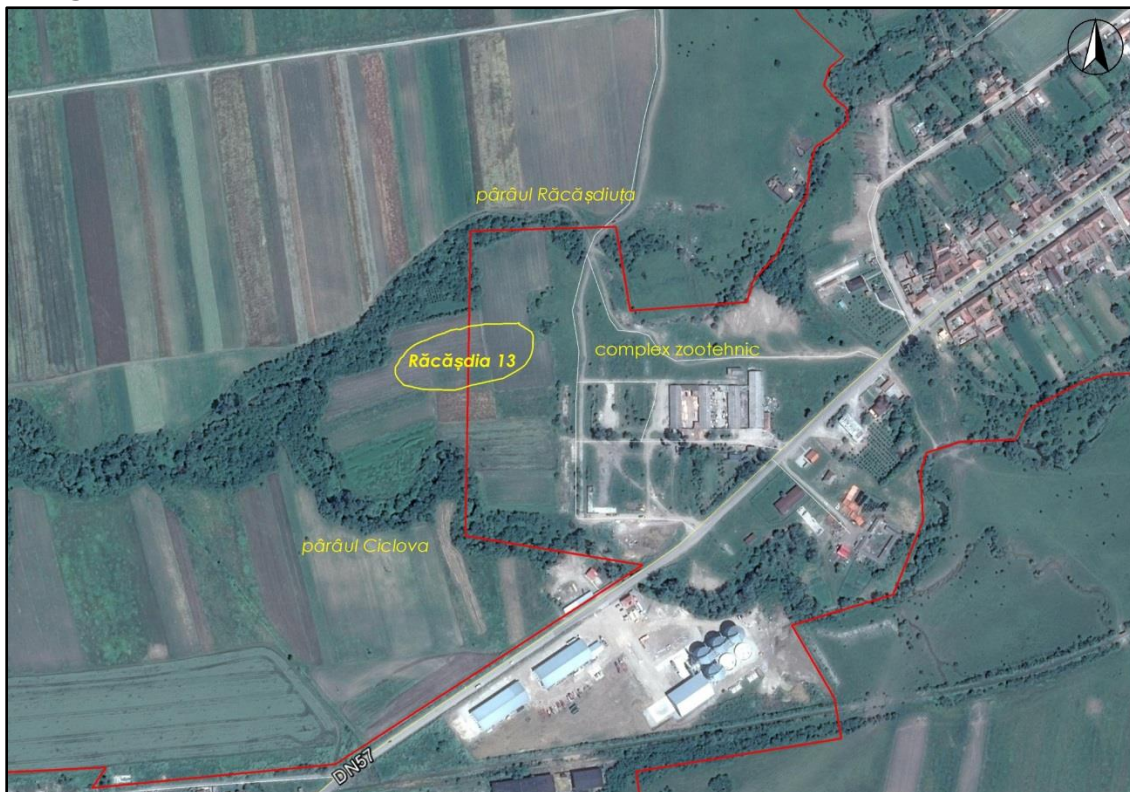

Fig. 17. Răcășdia 13 – imagine satelitară marcată (sursă imagine: *Google Earth™*)

Imagini de teren:

Fig. 18. Răcășdia 13 – fotografie de teren. Vedere dinspre Nord-Est

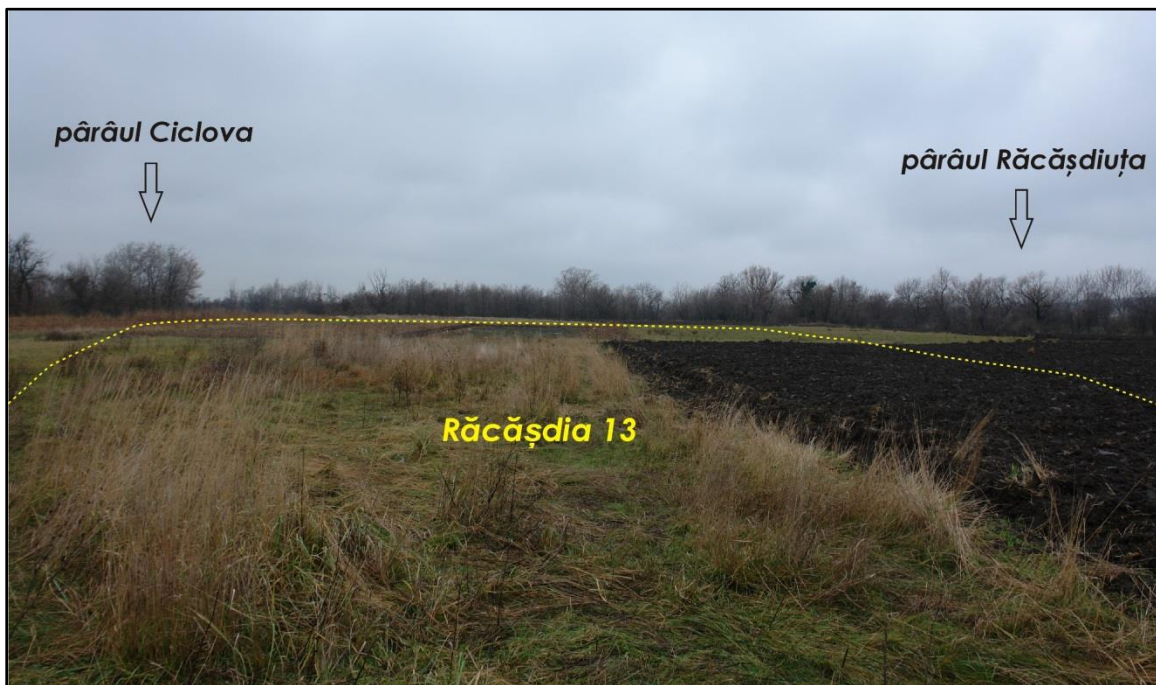

Fig. 19. Răcășdia 13 – fotografie de teren. Vedere dinspre Est

Planşe material reprezentativ:

fragmente ceramice medievale

CAP. VII. CONSIDERAȚII FINALE

Cercetarea arheologică de suprafață întreprinsă în perimetrul Răcășdia-P.U.G. pe suprafața a 15 hectare verificabile, a identificat un singur obiectic arheologic, constituind la prima vedere o așezare deschisă. Materialele arheologice recoltate de la suprafața obiectivului se încadrează în **Preistorie** (epocă neprecizabilă) și **Epoca medievală**, faza timpurie (secolele XII-XIII). Cele două obiective arheologice denumite cu indicativele *Țeicu 1* și *Țeicu 4*, amplasate în interiorul vetrei satului, nu au putut fi localizate. Ambele descoperiri sunt suprapuse de imobile sau diverse construcții contemporane, fiind imposibil de reperat ori delimitat la suprafață cu o oarecare precizie. Cel mai probabil, aceste obiective au fost profund afectate de construcțiile moderne și contemporane, aflându-se astfel în imposibilitatea de a fi protejate în vreun fel.

Fig. 20. Harta generală a perimetrelor cu patrimoniul arheologic reperat din zona "Răcășdia-P.U.G."
 Imagine satelitară prelucrată (sursă imagine: *Google Earth™*)

»Morile de apă

-pentru a se observa dacă păstrează încă vreo urmă din vechile structuri originale (în cazul în care ar fi existat mori exact în aceste puncte), cele două mori existente încă în cadrul intravilanului localității au fost verificate și documentate, nefiind însă descoperită vreo urmă de materiale mai vechi de secolul XX (Fig. 21,22).

Fig. 21. Moara 1. Fotografie de teren (coordonate GPS foto: 44°59'36.11"N; 21°38'2.41"E)

Fig. 22. Moara 2. Fotografie de teren (coordonate GPS foto: 44°59'33.96"N; 21°37'47.23"E)

CAP. VIII. PROPUNERI

VIII.1. Propuneri pentru Regulamentul Local de Urbanism

Reguli generale cu privire la modul de ocupare a terenurilor și modul de construire

Art. 1. Siturile arheologice reperate sunt adunate de prezentul studiu sub denumirea de Zone protejate care cuprind patrimoniu arheologic (în continuare ZPCPA) și se bucură de protecție în conformitate cu prevederile Legii 422/2001, republicată, a O.G. 43/2000 republicată și a prezentului regulament.

Art. 2. În zonele delimitate ca ZPCPA, emiterea autorizației de construire pentru lucrările de construire, modificare, extindere sau reparare a căilor de comunicație, dotărilor tehnico-edilitare (inclusiv cele subterane), excavările, exploatările de cariere, construcțiile de rețele edilitare magistrale, amenajările de îmbunătățiri funciare, rețelele de telecomunicații, amplasarea de antene și relee de telecomunicații, lucrările de cercetare și prospectare a terenurilor (foraje, excavări) necesare efectuării studiilor geotehnice sau geologice, amplasarea balastierelor sau sondelor, precum și alte lucrări ce afectează suprafața solului în zonele cu patrimoniu arheologic, inclusiv în zona lor de protecție, indiferent dacă se execută în intravilanul sau extravilanul localității și indiferent de forma de proprietate a terenului, se va face numai pe baza și în conformitate cu avizul prealabil al Ministerului Culturii, respectiv al serviciilor deconcentrate ale acestuia (Direcția Județeană pentru Cultură Caraș-Severin).

Art. 3. Intervențiile de construire de tipul celor enumerate la Art. 2, efectuate în suprafețele de teren delimitate ca situri arheologice, vor putea demara numai după descărcarea terenului de sarcină arheologică, aceasta fiind procedura legală prin care un teren în care a fost evidențiat patrimoniu arheologic poate fi redat activităților umane curente.

Art. 4. Descărcarea de sarcină arheologică presupune efectuarea unor lucrări de specialitate (supraveghere sau/și săpătură arheologică preventivă), pe toată suprafața afectată de lucrările de construire și redactarea Raportului tehnic de cercetare, după caz, cu propunerea de emitere a Certificatului de descărcare de sarcină arheologică (dacă nu există structuri sau elemente constructive arheologice valoroase care să necesite protecție *in situ*).

Art. 5. Costurile aferente săpăturilor arheologice preventive intră în sarcina beneficiarului lucrărilor de construire (cf. art. 7, lit. a) din OG 43/2000 republicată).

Art. 6. Intervențiile efectuate în zonele de protecție ale siturilor arheologice, determinate de construirea de autostrăzi, drumuri, hale industriale, depozite, exploatări de cariere (deschideri de mine), rețele edilitare magistrale, amenajări de îmbunătățiri funciare, cartiere cu locuințe colective etc., dată fiind amploarea unor astfel de proiecte și suprafața mare de teren ce urmează a fi afectată, vor putea demara numai după efectuarea unui diagnostic arheologic instruziv (sondaje arheologice) și întocmirea unui raport de specialitate.

Art. 7. Diagnosticul arheologic are drept scop determinarea prezenței sau absenței materialelor arheologice, a structurilor, complexelor, artefactelor sau ecofactelor din zona afectată de proiect. În cazul descoperirii unor vestigii arheologice, evaluarea de teren va urmări distribuția lor spațială, caracterul și starea lor de conservare, iar concluziile acestui raport, vor fi cuprinse în proiectul tehnic al investiției conform Art. 7 din Ordonanța Guvernului Nr. 43/2000 republicată.

Art. 8. Diagnosticul arheologic va avea rolul de a delimita clar, atât în teren și pe planurile topografice anexate la documentația beneficiarului, toate vestigiile aflate pe întreg perimetrul afectat de obiectivele de investiție și de a propune, prin *Raportul de diagnostic arheologic*, soluțiile tehnice necesare protejării acestora (cercetare arheologică preventivă, supraveghere etc.).

Art. 9. Costurile necesare lucrărilor de Diagnostic arheologic intră în sarcina beneficiarului lucrărilor de construire.

Art. 10. Intervențiile efectuate în zonele de protecție ale siturilor arheologice, determinate de construirea de locuințe unifamiliale, anexe gospodărești, repararea căilor de comunicație, rețele tehnico-edilitare subterane, lucrările de cercetare și prospectare a terenurilor (foraje, excavări) necesare efectuării studiilor geotehnice sau geologice etc., vor putea demara cu condiția supravegherii arheologice pe întreaga durată a săpăturilor de orice fel și întocmirea unui raport de specialitate.

Art. 11. Supravegherea arheologică va avea rolul de a determina prezența sau absența materialelor arheologice, a structurilor, complexelor, artefactelor sau ecofactelor din zona afectată de proiect. În cazul descoperirii unor vestigii arheologice, se va dispune sistarea temporară a lucrărilor de construire și demararea unor cercetări arheologice preventive.

Art. 12. Costurile aferente supravegherii arheologice intră în sarcina beneficiarului lucrărilor de construire.

Art. 13. În perimetrul ZPCPA săpăturile arheologice întreprinse asupra patrimoniului arheologic se efectuează numai pe baza și în conformitate cu autorizația de cercetare emisă de Ministerul Culturii.

Art. 14. Cercetarea arheologică se realizează numai cu personal de specialitate, atestat de Ministerul Culturii și înregistrat în Registrul arheologilor.

Art. 15. Descoperirile arheologice întâmplătoare, ocazionate de lucrările de construire de tipul celor enumerate la Art. 2, efectuate în afara zonelor delimitate ca ZPCPA și a zonelor de protecție ale acestora, vor determina sistarea temporară a respectivelor lucrări până la finalizarea cercetărilor arheologice preventive și obținerea descărcării de sarcină arheologică a zonei.

Art. 16. Descoperirile arheologice întâmplătoare se anunță, în termen de cel mult 72 de ore, primarului, serviciului de urbanism sau Direcției Județene pentru Cultură Caraș-Severin, de către persoana descoperitoare, proprietarul ori titularul dreptului de administrare a terenului în cauză.

Art. 17. Întocmirea Planurilor Urbanistice Zonale, în vederea introducerii în intravilan a suprafeței de teren care înglobează și situri arheologice sau zone de protecție ale acestora, se va face numai pe baza și în conformitate cu avizul prealabil al Ministerului Culturii, respectiv al serviciilor deconcentrate ale acestuia (Direcția Județeană pentru Cultură Caraș-Severin).

Interdicții

- Se interzice efectuarea de săpături/sondaje/foraje la și pentru amplasarea de construcții de orice fel fără descărcarea de sarcină arheologică a suprafețelor de teren cuprinse în perimetrul ZPCPA.

- Până la elaborarea unor documentații de urbanism avizate și aprobate în vederea stabilirii regulilor de construire aplicabile pentru zona (subzona) respectivă și necesitatea realizării în zonă (subzonă) a unor lucrări de utilitate (interes) publică, cercetare arheologică, conservare, protejare, restaurare sau punere în valoare a unor monumente istorice se interzice autorizarea directă a oricărui tip de lucrări.

VIII.2. Propuneri pentru modificarea Repertoriului Arheologic Național

- propunem introducerea obiectivului arheologic **Răcășdia 13** în cadrul listei Repertoriului Arheologic Național, cu coordonatele prezente în Anexa 1 și Fișa de sit.

IX. SURSELE DE DOCUMENTARE

» Surse bibliografice (selectiv)

- BĂLĂNESCU**, Dana, Antoaneta
[2000] *Câteva considerații privind "tezaurele" monetare romane din sec. IV descoperite la Răcășdia (jud. Caraș-Severin), în Tibiscum, 10, 2000, pp. 129-148.*
- GUDEA**, Nicolae
[1975] *Tezaurul monetar de la Răcășdia, în AMN, 12, 1975, pp.183-190.*
- GUDEA**, Nicolae
[1981] *Tezaurul monetar de la Răcășdia (II) din secolul IV e.n., în AMN, 18, 1981, pp. 483-490.*
- IANOȘ**, Gheorghe;
PUȘCĂ, Iulian
GOIAN, Mircea
[1997] *Solurile Banatului, II, Condiții naturale și fertilitate, Timișoara, 1997, p. 49-50.*
- LUCA**, Sabin, Adrian
[2006] *Descoperiri arheologice din Banatul românesc. Repertoriu, Sibiu, 2006, pp. 67, 121.*
- MEDELEȚ**, Florin;
BUGILAN, Ioan
[1987] *Contribuții la problema și la repertoriul movilelor de pământ din Banat, în Banatica, 9, 1987, p. 140-141*
- MITREA**, Bucur
[1964] *Descoperiri recente și mai vechi de monede antice și bizantine din Republica Populară Română, în SCIV, 15, (1964, 4), p. 568-580.*
- NOVACIOVICIU**, Emilian
[1923] *Monografia comunei Răcășdia, jud. Caraș-Severin, de la anul 1777-1922, Oravița, 1923, pp. 6-7.*
- PROTASE**, Dumitru
[1966] *Problema continuității în Dacia în lumina arheologiei și numismaticii, București, 1966, p. 183.*
- ȚICU**, Dumitru
[1987] *Cercetări arheologice în Depresiunea Oravița, în Banatica, 9, 1987, pp. 317-345.*
- ȚICU**, Dumitru
[2003] *Contribuții la repertoriul arheologic al Banatului montan, în Banatica, 16, 2003, p. 362, 364.*
- ȚICU**, Dumitru
[2015] *Districtul medieval Ilidia, în Istoria ca datorie (coord.: Ioan Bolovan, Ovidiu Ghitta), Cluj-Napoca, 2015, pp. 441-449.*

» Surse cartografice

- *Die „Josephinische Aufnahme“ – Siebenbürgen und das Banat von Temes / Transylvania and Temes, Arcanum Adatbázis Kft., Budapest, 2005*

» Surse online (web-site)

- Repertoriul Arheologic al României: <http://ran.cimec.ro/sel.asp>
- Pentru consultarea celei de-a doua ridicări topografice habsburgice a zonei s-a accesat: <http://mapire.eu/en/map/collection/secondsurvey/?zoom=5&lat=46.81258&lon=18.4237>

ANEXA 1

- Tabel cu inventarele de coordonate Stereo 70 ce delimitează perimetrul cu potențial arheologic –

1. Situl arheologic Răcășdia 13

Indicativ punct	Coordonata X	Coordonata Y
Răcășdia 13_1	393246.227,1	232849.258
Răcășdia 13_2	393263.027,6	232929.075
Răcășdia 13_3	393218.066,13	232963.353
Răcășdia 13_4	393196.594,18	232897.242
Răcășdia 13_5	393201.659,23	232831.904
Răcășdia 13_6	393230.093,26	232828.798

Timișoara
2015